

FAMILIE-/ARVERET – REEKSAMEN FEBRUAR 2021

VIGTIG INFORMATION OM FAMILIERETSOPGAVENS TIDSFORLØB:

Til trods for opgavens forløb over tid skal den besvares, som om de nugældende regler har været gældende i hele hændelsesforløbet.

Opgave nr. 1

Morten havde af sin lønindtægt sparet sammen til at købe et billigt sommerhus, "Vesterhuset", som han lejede ud. Hans forældre havde fuldstændigt særeje, og i år 2000 døde hans mor, der i et formgyldigt testamente havde skrevet, at arven efter hende, skulle være Mortens særeje *"helt som din far og jeg altid har haft det"*. Arven efter moderen bestod af nogle værdiløse smykker og et kontantbeløb på 200.000 kr. Da Morten i 2008 blev gift med Hetty, lod han hende anvende de arvede smykker dagligt. Kontantbeløbet anvendte han til at købe endnu et sommerhus, "Nørrehuset", og han satte i 2010 Nørrehuset til sikkerhed for et lån på 650.000 kr. Heraf anvendte han 200.000 kr. til at købe en bil, og de resterende 450.000 kr. til istandsættelse af Nørrehuset. Både Morten og banken vurderede, at Nørrehuset derved steg hele 700.000 kr. i værdi.

Efter nogle år, arvede Morten i 2018 et sommerhus, "Østerhuset", efter sin far. Faderen havde lagt et dokument i sine personlige papirer, hvorpå han nogle år før sin pludselige død havde skrevet: *"Hvis jeg ikke når at forære dig "Østerhuset", før jeg dør, bestemmer jeg allerede her, at det skal være dit fuldstændige særeje. Det samme gælder din farmors perlehalskæde."* Østerhuset var da 250.000 kr. værd, og den værdifulde perlehalskæde var 300.000 kr. værd, og blev herefter kun brugt af Hetty. Hetty var utilfreds med sin svigerfars særejebestemmelser, så Morten overraskede hende med en gave bestående af montering af et nyt køkken i Hettys lejlighed til 200.000 kr., som han betalte med sine opsparede indtægter fra udleje af Vesterhuset. Lejlighedens værdi steg med præcist 200.000 kr.

I 2019 viste det sig, at den tømrer, der havde renoveret Nørrehuset, havde snydt Morten og andre kunder i området, og blot havde skjult den gamle konstruktion bag nye paneler. Som følge heraf stod det klart, at salgsværdien kun var 200.000 kr.

I marts 2020 brast forholdet mellem Morten og Hetty, og de indgav begæring om skilsmisse d. 4. april 2020, som blev modtaget af Familieretshuset samme dag. De blev hurtigt enige om, at Vesterhuset skulle udlægges til Morten snarest muligt, da Hetty frygtede, at det ville falde i værdi pga. coronakrisen. Morten fik huset udlagt d. 12. april til salgsværdien på 1.200.000 kr. Han udtog også en gældspost, der var stiftet med sikkerhed i Vesterhuset på 800.000 kr. De gjorde boet op d. 22. juli 2020, og bilen havde da en salgsværdi på 50.000 kr. som følge af almindeligt slid. Vesterhuset var steget i værdi i forsommeren 2020 og havde nu en salgsværdi på 1.800.000 kr. Gældsposterne med sikkerhed i Vesterhuset og Nørrehuset var uændrede, og salgsværdien af Nørrehuset var stadig 200.000 kr. Østerhuset var ubelånt og havde en salgsværdi på 800.000 kr. Hetty havde to Johnny Madsen-malerier til en samlet værdi på 60.000 kr., hendes lejlighed var nu 2.200.000 kr. værd, og der var gæld til kreditforeningen med sikkerhed i lejligheden for 1.800.000 kr. Værdien af perlekæden og de øvrige arvede smykker var uændret.

Hvordan skal boet deles kvantitativt, når de begge ønsker mest muligt?

Ægtefællerne ønskede begge at udtage bilen, da de begge havde brug for den i hverdagen til kørsel med deres to fælles børn til og fra daginstitution. De ønskede ligeledes begge at udtage alle de af Morten arvede smykker.

Hvordan skal disse aktiver kvalitativt fordeles?

Løsningsvejledning til opgave nr. 1 (familieret):

Hvordan skal boet deles, når de begge ønsker mest muligt?

Moderens særejebestemmelse:

Der er tale om en gyldig tredjemandsbestemmelse jf. ÆFL § 23, stk. 1, og testamentsformkravet i stk. 3 er opfyldt. Moderen skriver blot "særeje", men henviser til den særejeform, som hun og faderen havde, og det fremgår af teksten, at de havde fuldstændigt særeje, hvorfor man ved fortolkning *ikke* skal nå frem til skilsmisssæreje, men til fuldstændigt særeje jf. ÆFL § 12, stk. 1, nr. 2. Særejebestemmelsen er genstandsbestemt, jf. ÆFL § 12, stk. 2, nr. 1, idet den vedrører den arv, som moderen efterlader sig.

Familieret 2019, s. 137, 141, 155 ff. og 166.

Smykkerne er således fuldstændigt særeje i ægteskabet, og det samme er Nørrehuset, som erhverves som surrogat for den kontante arv, og bliver særeje i samme omfang som denne jf. ÆFL § 25, stk. 1. Bilen, der erhverves for et låneprovenu, der optages med sikkerhed i Nørrehuset, er ligeledes særeje efter ÆFL § 25, stk. 1, da proventet er surrogat for Nørrehuset, og bilen er surrogat for låneproventet. Gælden hæfter M for alene, jf. ÆFL § 3, og den skal på skiftet fradrages i M's særeje, da gælden er stiftet med sikkerhed i et aktiv, der er fuldstændigt særeje, jf. ÆFL § 29, stk. 2, 1. pkt.

Familieret 2019, s. 151 og 264 ff.

Faderens særejebestemmelse:

Mortens fars forsøg på at bestemme særeje for Østerhuset og perlekæden opfylder ikke formkravene til tredjemands særejebestemmelse for arv, der ifølge ÆFL § 23, stk. 3 skal træffes ved testamente. Østerhuset og perlekæden indgår derfor i Mortens delingsformue jf. ÆFL § 5.

Familieret 2019 s. 156.

Gaven bestående af det nye køkken

Foræringen af nyt køkken fra Morten til Hetty giver ikke anledning til nogen stor drøftelse, da M frit kan give H gaver jf. ÆFL § 2, stk. 1, og han er fuldt ud solvent, hvorfor ingen kreditorer kan have en interesse i at erklære ham konkurs eller lignende. M's begrundelse for at forære køkkenet til H er i den forbindelse uden betydning. *Det vil være en fejl at betegne det som tvivlsomt, om der er tale om en gave, da teksten klart angiver, at M forærer hende det nye køkken.*

Litteratur: Familieret 2019, s. 215, 217 f. og 228.

Ophørs-, udlægs- og opgørelsestidspunkt og betydningen for boopgørelsen

Ophørstidspunktet er d. 4. april 2020, da parrets begæring om skilsmisse modtages i Familieretshuset, hvorfor ægtefællernes aktiver og passiver tages med i det omfang, de er til stede ved udgangen af det døgn, jf. ÆFL § 27, stk. 1.

Aktiverne medtages til deres værdi på udlægs- eller boopgørelsestidspunktet, jf. ÆFL § 28, hvilket i denne sammenhæng betyder, at værdien af Vesterhuset og den dertil knyttede gæld opgøres på udlægstidspunktet d. 12. april 2020, mens de øvrige aktiver og passiver indgår i delingen til deres værdi på opgørelsestidspunktet d. 22. juli 2020.

Familieret 2019, s. 256 ff.

Aktiver og passiver

Nørrehuset, bilen og de værdiløse smykker tilhører Mortens fuldstændige særeje. Gælden med sikkerhed i Nørrehuset på i alt 650.000 kr. fradrages i særejet jf. ÆFL § 29, stk. 2, 1. pkt., da gælden er stiftet med sikkerhed i ejendommen. *Det vil være en fejl at tale om, at den er stiftet til erhvervelse af bilen, idet sikkerhedsstillelse som tilknytningsfaktor går forud for tilknytning som følge af erhvervelse af et aktiv for de lånte midler.*

Familieret 2019, s. 264 ff.

Mortens øvrige aktiver: Vesterhuset, Østerhuset og den dyre perlehalskæde indgår i hans delingsformue, jf. ÆFL § 5, idet de ikke kan friholdes fra deling efter nogen af bestemmelserne i ÆFL § 26. Gælden med sikkerhed i Vesterhuset fradrages i delingsformuen efter ÆFL § 29, stk. 1, 1. pkt., da den har sikkerhed i et delingsformueaktiv. Den dyre perlehalskæde skal indgå i delingen, da den pga. sin høje værdi ikke kan friholdes fra deling gennem forlodsudtagelse efter ÆFL § 31, jf. også nedenfor.

Det bemærkes, at det vil være en fejl at anvende ÆFL § 24 i forbindelse med vurderingen af, hvilken formuesfære Mortens faste ejendomme og passiver tilhører, idet ingen af Mortens ejendomme er erhvervet gennem kontantbetaling fra særejemidler kombineret med lånoptagelse til erlæggelse af restkøbesummen. Når køb og lånoptagelse foretages uafhængigt af hinanden, anvendes ÆFL § 25 og 29 til vurderingen.

Hettys aktiver indgår i delingsformuen jf. ÆFL § 5, da hun ikke har aktiver, der kan friholdes fra deling. Hendes gældspost er et lån med sikkerhed i hendes faste ejendom, og gælden skal derfor fradrages i delingsformuen jf. ÆFL § 29 stk. 1, 1. pkt.

Familieret 2019, s. 264 ff. og 275 f

AKTIVER/PASSIVER	Hettys bodel	Mortens bodel	Mortens særeje
Vesterhuset		1.200.000	
Gæld med sikkerhed i Vesterhuset		÷ 800.000	
Bilen			50.000
Nørrehuset			200.000
Gæld med sikkerhed i Nørrehuset			÷ 650.000
Smykkearv fra M's mor			0 kr.
Østerhuset		800.000	
Perlekæden		300.000	
Malerier	60.000		
Lejlighed	2.200.000		
Gæld med sikkerhed i lejligheden	÷ 1.800.000		
Nettobeløb	460.000	1.500.000 ÷ 400.000 = 1.100.000	÷ 400.000

Tabet på den falske reovering af Nørrehuset

- Misbrugskrav

Tabet på Nørrehuset som følge af reoveringssvindlen giver ikke i sig selv anledning til noget krav på skiftet efter ÆFL § 40, da Morten ikke har handlet uforsvarligt. Han har hyret håndværkere til at løse en opgave og er derfor uforskyldt, da det viser sig, at arbejdet ikke er udført korrekt.

Det vil være en fejl, såfremt den studerende antager, at der består et misbrugskrav, eller at der skulle være tale om vanrøgt af formuen. Emnet behøver ikke at blive berørt i besvarelsen, men bliver det berørt, skal misbrugskrav afvises efter en helt kort konstatering af, at der ikke er tale om misbrug af rådighed, når man antager håndværkere, der udfører en nødvendig istandsættelse.

- **Reguleringskrav**

Det viser sig derimod, at værdifaldet på Nørrehuset betyder, at Mortens særeje bliver negativ. Den udækkede særejegæld skal fradrages i delingsformuen jf. ÆFL § 29, stk. 2, 2. pkt. Derved fradrages der midler i delingsformuen med det formål at dække et tab i særejet, hvorved der opstår et reguleringskrav efter ÆFL § 38, stk. 1. Reguleringskravet fastsættes ud fra reduktionen af delingsformuen, jf. ÆFL § 38, stk. 1, 2. pkt.

Litteratur: Familieret 2019, s. 185, 191, 266 og 279.

Nettodelingsformue	460.000	1.100.000
Samlet delingsgrundlag	1.560.000	
Reguleringskrav, jf. § 38	÷ 400.000	
Til ligedeling	1.160.000	
Boslodder	580.000 + 400.000 = i alt 980.000	580.000

Morten skal betale et boslodstilsvar på 520.000 kr. (1.100.000 kr. ÷ 580.000 kr.) til Hetty.

Litteratur: Familieret 2019, s. 273 og 279.

Den kvalitative deling:

Bilen og de værdiløse smykker er begge særeje for Morten, hvorfor Hetty ikke kan udtage dem krydsende. Bilen kunne ellers have været omfattet af den krydsende udtagelsesadgang, der er reguleret i ÆFL § 48, stk. 3, nr. 7, men denne gælder kun for delingsformueaktiver, jf. ÆFL § 48, stk. 1. De værdiløse smykker kunne have været omfattet af retten til udtagelse af personlige aktiver, der ikke står i misforhold til boets størrelse, men også denne udtagelsesret er begrænset til at gælde for aktiver, der er omfattet af delingsformuen; jf. ÆFL § 31. Perlekæden tilhører Morten som delingsformue, men dens værdi er så betydelig, at den ikke kan udtages af Hetty efter ÆFL § 31 om krydsende udtagelse af genstande til personlig brug, idet bestemmelsen kræver, at værdien ikke står i misforhold til ægtefællernes økonomiske forhold. Morten har derfor selv fortrinsret til at udtage perlekæden, jf. ÆFL § 48, stk. 2.

Litteratur: Familieret 2019, s. 288 f.

Opgave nr. 2

Lars og Sophie blev gift i 1994 og fik samme år sønnen Eik. Der var delingsformue i ægteskabet med undtagelse af et sommerhus som Sophie arvede i 2007 fra sin moster, der ved formgyldigt testamente havde bestemt, at sommerhuset skulle være Sophies fuldstændige særeje, og med undtagelse af en stjernekkert, som Lars havde arvet i 1986 efter sin farfar, som i formgyldigt testamente havde bestemt, at kikkerten skulle være særeje. I juni 2015 blev Lars diagnosticeret med Alzheimers demens, som følge af at han havde fået en smule vanskeligt ved at huske komplicerede kemiske formler, som han brugte på sit arbejde i medicinalindustrien. Den ellers friske og sunde Lars blev meget bekymret for at dø og oprettede straks et testamente, som han underskrev og uploadede til sin e-boks. Testamentet havde følgende ordlyd:

”Fremtiden har brug for naturvidenskab. Derfor skal Sorø Akademi have mit antikke stinkskaab fra laboratoriet. Min søn, eliteløberen Eik, skal have min stjernekkert, der er gået i arv i familien.”

D. 26. marts 2018 døde Lars af et hjertestop, og der udbrød straks en bitter arvestrid mellem Sophie og Eik. Sophies sommerhus havde på tidspunktet en friværdi på 400.000 kr., og stjernekkerten havde en værdi af 30.000 kr. Derudover ejede ægtefællerne i lige sameje en villa med en friværdi på 360.000 kr., og Lars ejede i øvrigt aktiver for 60.000 kr., herunder sit antikke stinkskaab til en værdi af 40.000 kr. Sophie ejede kun værdiløst indbo. Både Eik og Sophie ønskede at udtage stjernekkerten, og Sophie ønskede desuden at udtage det antikke stinkskaab.

Hvordan skal boet deles, når alle ønsker mest muligt? Hvem har ret til at udtage stjernekkerten og stinkskaabet?

Løsningsvejledning til opgave nr. 2 (arveret):

1. Ægtefællernes formueordning

Det fremgår udtrykkeligt af opgaveteksten, at der er delingsformue i ægteskabet, jf. ÆFL § 5, stk. 2. Det fremgår desuden udtrykkeligt, at Sophies sommerhus er tredjemandsbestemt, fuldstændigt særeje, jf. ÆFL § 23, stk. 1 og 3, jf. § 12, stk. 1, nr. 2 (og stk. 2, nr. 1). Det fremgår ikke af opgaveteksten hvilken form for særeje, Lars' stjernebikkert er. Dog fremgår det af opgaven, at Lars arvede kikkerten i 1986, hvorfor den, jf. § 17 i lov nr. 396/1990, er hans fuldstændige særeje.

Litteratur: Familieret 2019, s. 106 ff., s. 137 f., s. 141, s. 155 ff., og s. 164 ff.

2. Arven efter Lars

2.1. Arvinger efter Lars

Sophie er legal arving efter Lars, jf. AL § 9, stk. 1, og Eik er legal arving (livsarving) efter AL § 1, stk. 1. Sorø Akademi er indsat som genstandslegatar i testamentet. Både Sophie og Eik er tvangsarvinger, jf. AL §§ 5 og 10.

Litteratur: Arveret 2018, s. 37 ff., s. 49 ff. og s. 301 f.

2.2. Hvilket beløb falder i arv?

Ægtefællernes samlede formue består af 420.000 kr. Hertil kommer Lars' særeje (stjernebikkert) til en værdi af 30.000 kr. Det er en fejl, hvis eksaminanden behandler stinkskebet eller stjernebikkerten som aktiver, der kan udtages forlods af Sophie efter AL § 11, stk. 1, nr. 1. Efter AL § 5, stk. 1, 2. pkt., skal ægtefællernes formue deles lige på et dødsboskifte, medmindre andet følger af ÆFL § 51. Efter ÆFL § 51, nr. 1, skal ægtefællernes fuldstændige særeje ikke indgå i lighedelingen, hvorfor Sophies sommerhus, der er fuldstændigt særeje, holdes uden for delingen. Såfremt den studerende fejlagtigt er kommet frem til, at Lars' særeje er skilsmisssæreje, vil de 30.000 kr. derimod skulle indgå i boet.

AKTIVER/PASSIVER	M's særeje	M's bodel	H's bodel	H's særeje
Villaen		180.000 kr.	180.000 kr.	
Stjernebikkert	30.000 kr.			
Øvrige aktiver, herunder stinkskabet		60.000 kr.		
Sommerhuset				400.000 kr.
Netto	30.000 kr.	240.000 kr.	180.000 kr.	400.000 kr.
Boslodberegning (240.000 kr. + 180.000 kr. = 420.000 kr./2)				
Boslodder		210.000 kr.	210.000 kr.	

Litteratur: Arveret 2018, s. 55 f., s. 70 f. og s. 262 f.

2.3. Fordelingen af arven

Sophie vil med sit særeje på 400.000 kr., sit krav på boslod på 210.000 kr. og sit krav på legal arv på 120.000 kr., have en formue på i alt 730.000 kr. Da Lars dør i 2018, har Sophie imidlertid ret til sammen med sin boslod og sit særeje at udtage 760.000 kr. af boet, jf. AL § 11, stk. 2. Sophie har således krav på at udtage 30.000 kr. som suppleringsarv, jf. AL § 11, stk. 2.

Sophies krav på suppleringsarv angriber friarv før tvangsarv og dernæst delingsformue før særeje. Eiks friarv af delingsformuearven er $\frac{3}{4}$ af 105.000, svarende til 78.750 kr. Sophis krav på suppleringsarv skal således fyldestgøres af Eiks friarv af delingsformuearven, hvorfor suppleringsarven ikke medfører, at Sophies arv af særejet udvides.

Litteratur: Arveret 2018, s. 71 ff.

3. Testamentet

Da det fremgår af opgaven, at alle parter ønsker mest muligt, må det lægges til grund, at både Eik og Sophie anfægter testamentet, jf. AL § 79. Selvom Eik ikke ønsker at udtage stinkskabet, vil testationen formindske hans arv, hvorfor han må antages at gøre indsigelse. Sophie mister ikke kvantitativt en lod af arven, da den resterende friarv skal tilfalde Eik, hvis testamentet erklæres ugyldigt. Hun mister imidlertid muligheden for at udtage stinkskabet kvalitativt (AL § 14) og er derfor indsigelsesberettiget.

Der skal herefter tages stilling til testamentets gyldighed.

Testamentet lever ikke op til formkravene til et notartestamente eller et vidnetestamente, jf. AL §§ 63, stk. 1 og 64, stk. 1-3. Testamentet kan derfor alene opretholdes, hvis der er tale om en indbofortegnelse efter AL § 66 eller et nødtestamente efter AL § 65. Allerede fordi et antikt stinkskeb og en stjernebikkert ikke er sædvanligt indbo, finder AL § 66 ikke anvendelse på disse aktiver. Det fremgår af opgaveteksten, at Lars var meget bekymret for at dø, da han straks efter at have fået sin diagnose oprettede testamentet. Den studerende skal dog straks afvise nødtestamente efter § 65, stk. 1, da der ikke er noget, der forhindrer, at han beder naboer eller lignende om at bevidne et testamente. Skulle en studerende antage, at der er tale om et nødtestamente alene pga. den subjektive dødsfrygt, bortfalder testamentet, da Lars dør mere end 2,5 år efter, han har oprettet testamentet, jf. AL § 65, stk. 2.

Spørgsmålet om testamentshabilitet efter AL § 74 er alene hovedtrækslæsning, men den gode præstation nævner bestemmelsen og afviser, at Lars er ude af stand til at råde fornuftsmæssigt over sine ejendele. Hans demens er alene så fremskreden, at han vanskeligt husker komplicerede kemiske formler, hvilket ikke er tilstrækkeligt til at slå fast, at Lars ikke er testamentshabil. Testamentet er således ugyldigt i sin helhed, hvilket får den betydning, at Sophie kan udtage stinkskebet, jf. AL § 12, stk. 1. Den studerende kan nu konkludere, at Eik arver 90.000 kr.

Det må betragtes som en selvstændig fejl, hvis den studerende begynder at diskutere AL § 91, inden den studerende har behandlet testamentets gyldighed.

Litteratur: Arveret 2018, s. 171 f., s. 177 ff. og s. 186 ff.

4. Hvem har ret til at udtage stinkskebet og stjernebikkerten?

Eftersom det alene er Sophie, der ønsker at udtage stinkskebet, er der ingen konflikt mellem arvingerne, og den studerende forventes derfor blot at slå fast, at Sophie udtager stinkskebet, jf. AL § 12, stk. 1.

Derimod er der fortsat en konflikt vedrørende stjernebikkerten. Eiks ret til at udtage stjernebikkerten efter testamentet er bortfaldet, da testamentet er ugyldigt, og eftersom stjernebikkerten er et særejeaktiv, skal konflikten mellem arvingerne løses efter AL § 13. Sophies udlægsret efter § 13 er, jf. § 13, stk. 1, begrænset til hendes arvelod af særejet, hvorfor det er nødvendigt at regne på, hvor stor en del af hendes arv, der stammer fra særejet:

Da Sophies arv af særejet således kun beløber sig til 15.000 kr., er hun ikke i stand til at udtage stjernebikkerten på sin arv af særejet. Eiks udlægsret er ikke begrænset til arvelodden af særejet, og Eik kan derfor uden problemer udtage stjernebikkerten, jf. AL § 6, stk. 1. Såfremt den studerende overser dette og behandler konflikten mellem Sophie og Eik efter AL § 13, stk. 2, 2. pkt., er dette en selvstændig fejl, da § 13, stk. 2, 2. pkt., alene omhandler konkurrencen mellem længstlevende ægtefælle og førstafdødes særlivsarvinger.

Det betragtes desuden som en grov fejl, hvis eksaminanden diskuterer AL § 11, stk. 4, da ingen af betingelserne for at kunne anvende bestemmelsen er opfyldt.

Litteratur: Arveret 2018, s. 47 f., s. 78 og s. 83 ff.

7. Fordeling af arven

Sophie (herunder stinks-kabet):

150.000 kr.

Eik (herunder stjerne-kikkerten):

90.000 kr.

I alt:

240.000 kr.